

MİLLİ EĞİTİM BAKANLIĞI

ÇOCUK KİTAPLARININ RESİMLEMELERİNE GENEL BAKIŞ*

Overview Of The Imagination Of The Ministry Of National Education Children's Books

Gültekin ERDAL**

ÖZET

Eğitimi yönlendiren, şekillendiren ve sonuçlarına dair ileriye dönük planlar kuran kurum, şüphesiz eğitim bakanlığıdır. Eğitim, bakanlığın kanun ve yönetmelikleriyle yön bulur ve amacına ulaşır. Eğitim bakanlığı en kötü tahminle otuz yıl sonrasının öngörüsüyle plan ve programını hazırlayıp, kitap ve içeriğini yaşam ve teknolojik gelişime göre güncellemelidir. Bu tür planlamalarda ideolojik ve halkın değerlerine ters düşen yaklaşımlardan uzak olunması önemlidir. Eğitimin her kademesinde okutulan kitapların içeriğinin çok iyi oluşturulması ve kitabın fiziksel özelliklerinin çocukların seviyesine uygun olması gerekir. Özellikle de çocuk kitaplarının başarısız ve kötü resimlemelerle, çalıntı karakterler ve uydurma ideolojilerle, tipografi ve grafiksel özelliklerden uzak haliyle eğitime sunulması, ülkenin geleceği için büyük bir tehdit ve tehlike anlamına gelebilir. Bu nedenle de anne ve babanın iyi bir okuyucu ve iyi bir seçici olması gerekmektedir.

Bu çalışma ile Milli Eğitim Bakanlığı bünyesinde çıkartılan ve önerilen çocuk kitapları incelenmiş, resim ve tasarım olarak çocuklara uygunluğu tartışılmıştır. Makalenin genel yapısı ile, bakanlık onaylı çocuk kitaplarının gözden kaçan hataları tespit edilerek örneklendirilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Çocuk, Çocuk Kitapları, tasarım, Milli Eğitim Bakanlığı.

ABSTRACT

The institution that directs and shapes education and draws forward plans for its results is undoubtedly the ministry of education. Education finds direction with the laws and regulations of the ministry and achieves its purpose. The Ministry of Education, at the worst, should prepare its plan and program with the foresight of thirty years ahead, and update the book and its content according to life and technological development. In such planning, it is important to stay away from ideological and public values. The content of the books that are taught at all levels

* Bu makale 2006 yılında Ankara Üniversitesi II. Ulusal Çocuk ve Gençlik Edebiyatı Sempozyumunda sunulmuştur.

** Öğr. Gör. Uludağ Üniversitesi, TBMYO, Grafik Tasarım Programı.
gultekinerdal@uludag.edu.tr

of education should be prepared very well and the physical characteristics of the book should be suitable for the level of the children. Especially, the introduction of children's books to education with unsuccessful and bad illustrations, stolen characters, and fabricated ideologies, and without typography and graphic features can mean a great threat and danger to the future of the country. For this reason, parents should be a good reader and a good selector.

With this study, children's books published and recommended by the Ministry of National Education were examined, and their suitability for children in terms of drawing and design was discussed. With the general structure of the article, overlooked errors of Ministry-approved children's books were identified and illustrated.

Keywords: Child, Children's Books, design, Ministry of National Education.

GİRİŞ

Günümüz eğitim sisteminin anaokullarından üniversiteye kadar bütün yönleri ile tartışılmadığı gün ve tartışılmadığı ortam neredeyse yoktur. Yıllardır süregelen bu durum gittikçe sorunlar yumağına dönüştüğü gibi, devlet erki içinde sonuç almaya yönelik tutarlı ve inandırıcı çabaların olduğunu söylemek de olanaksızdır (Pekmezci, 2005). Her yeni hükümet, kendince doğru eğitim politikası, yumağın büyümesine, ve eğitim sisteminin anlaşılabilir hale gelmesine neden olmaktadır. Sistem, öğrencileri ve velileri çıkmaza sokarken, eğitimci ve idarecileri ise özel yayınevlerinin kaynaklarına sürüklemektedir. Bu durum çocuğun, geleceğin mirasçıları anlayışı yerine, tüketici hedef kitlesi olarak görülmesine neden olmuştur. Çocuklara yönelik boyama kitaplarının, temel çalışma kitabı olarak okullara önerilmesi, çocukların biçim, algı ve hayal özgürlüğünü sınırlamaktadır. Resimlerin boyanmasında belirtilen sınırların dışına taşmamasının istenmesi, çocuğun sıkılmasına, kendini kötü ve yeneksiz hissetmesine ve sanattan kopmasına neden olabilmektedir. Daha yaşamın başındaki çocukları şablonlarla

tanıştırmanın; özgürce kullanacağı aklını, beynini, zekâsını, el, kol hareketlerini başkalarının belirlediği sınırlar içine hapsedmenin, o minicik parmakları gereksizce yormanın kazandıracağı hiçbir şey yoktur. (Pekmezci, 2005).

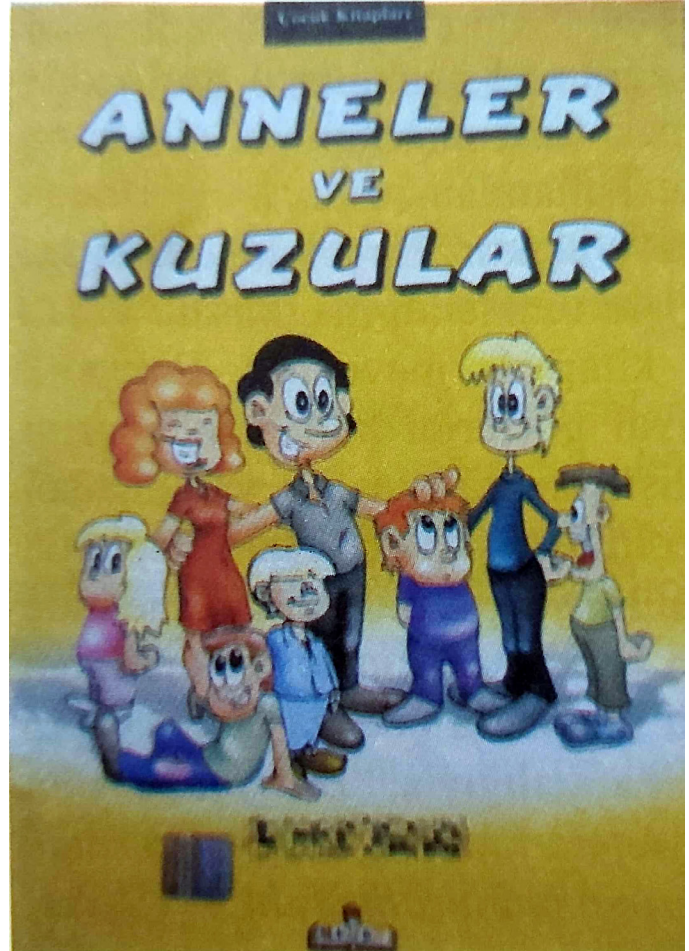
Çocuk eğitimi, çocuk edebiyatının doğuşu ile ivme kazanmış, resim ve yazının birleşimiyle de çocuğun hayal dünyasına girilmiştir. Çocuk edebiyatının 19. yy'dan, matbaanın bulunmasından ve hatta yazım sanatından önce, uzun bir döneme dayandığı bilinmektedir (Güleç, Geçgel, 2005). Çocuk ve gençlik edebiyatı hazır bir okur kitlesiyle karşılaşmamış, tam aksine kendi okurunu bizzat oluşturmuştur. Kendi okur kitlesini oluşturmanın yanında bu okurun yazınsal kültüre sahip olmasını sağlamış ve estetik bilincinin gelişmesine katkıda bulunmuştur. Bütün bunlar sosyal eğitim, okuma kültürü ve yazın kültürü oluşması sürecini de etkilemiştir (Neydim, 2004). Çocuk kitabı grafik tasarımının sade, resimlerinin anlaşılır, parlak ve realist olmasının, bu süreci olumlu etkileyeceği açıktır. Bu nedenle çocuk kitabı resimlemesi yapan illüstratörün, her şeyden önce hayal gücünün çok iyi olması gerekir. Aynı zamanda çocuk resimleri gelişimi, gelişim aşamaları, özellikleri hakkında bilgi sahibi olması gerekmektedir. Çocuğun bilişsel ve duyuşsal gelişimleri konusunda bilgi sahibi olması, grafik sanatı ve teknikleri konusunda yeterli, tipografi, yazım kuralları ve hatta cilt ve kapakla ilgili bilgilere sahip olması beklenmelidir. Illüstratörün renk konusunda bilgisinin olması, çocuk duyusuna hitap eden renkleri tespit edebilmesi ve bir adım daha öteye giderek renklerin çocuklar üzerindeki psikolojik etkileri konusunda bilgisinin olmasında fayda vardır.

Çocuklar, kitaplardaki resimlerle dünyadaki gerçek görüntüleri arasında bağ kurmaya çalışırlar. O bağ ile hayal güçlerini zenginleştirir, kendilerince yeni hikâyeler yaratır, oyunlar oynarlar. Kitaplar biçimsel ve içerik özellikleriyle, okul öncesi dönemdeki çocukların öncelikle eğlenme-oynama ve bulma (keşfederek) öğrenme gereksinimini karşılamalı, onların algısal gelişimine katkı sağlamalıdır. (Sever, 2003). Çocuk kitaplarının biçimsel özellikleri, resimlemeleri ve içeriği çocuğu tatmin edebilmelidir. Resimler, hikâye ile ilgili olmalı, hatta resimler hikâyelerin özetini oluşturmalıdır. Yazı, resmin açıklayıcı veya tamamlayıcı unsur olarak, resmin içinde sunulmalıdır. Çocuk, resimlerle hikâye arasında bağ kurabilmelidir. Resimlemelerdeki karakterler gerçeği ile örtüşmelidir. Stilizasyonlar veya deformasyonlar, objenin karakteristik özelliğini bozmamalı, anlaşılabilirliğini kaybettirmemelidir. Çünkü çocuk kitaplarında ki resim, psiko-pedokojik açıdan çocuğu bize tanıtmaya yarayan bir ölçüt olduğu gibi, onun zekâ, kişilik, yakın çevre özellikleriyle iç dünyasını yansıtmaya yarayan bir ifade aracı olarak da büyük bir önem taşır (Yavuzer, 1992).

Milli Eğitim Bakanlığı Yayınlarından Çıkan Çocuk Kitaplarında Resimleme

Eğitim Bakanlığı yayınlarından çıkan kitaplardan "Anneler ve Kuzular" adlı kitap, 18 kısa hikâyeyi içermektedir. Kitaptaki tüm hikâyelerin kahramanlarını iki erkek kardeş oluşturmaktadır. Kardeşlerden biri altı yaşında, diğeri de sadece yaşta kardeşinden biraz büyük olduğu ibaresiyle kendisini tanıtmaktadır. Hikâyeyi yaşça biraz büyük olan kardeş anlatıyor. Hikâyeler, kardeşlerin okul, oyun gibi günlük yaşantılarını kapsamaktadır.

Kapak, sarı renk içinde gösterilmiş ve karikatürize edilmiş altı çocuklu aile resimlemesinden oluşmaktadır. Çocuk kitapları illüstrasyonlarında karikatür veya karikatürize çalışmalar, hiçbir zaman illüstrasyonun yerini alamaz. Çünkü karikatür, gerçeğin gerçeküstü abartılması esasına dayanırken, kitap illüstrasyonu gerçeğin abartısını çocuğun hayal gücüne yaklaştırmayı hedefler. Başka bir deyişle karikatür, her zaman yerinde bir iletişim aracı olmayabilir (Resim 1). Karikatürize resimlemenin en üst kısmında kısa ve dikdörtgen siyah bant içerisine yazılmış olan "Çocuk Kitapları" ibaresi yer alıyor. Hemen altında büyük puntolarla ve üç satırda tamamlanmış aynı zamanda kitabın adı olan "Anneler ve Kuzular" yazısı, beyaz ve gölgeli

Resim 1. Anneler ve Kuzular Kitap Kapağı

yazılmıştır. Kitabın resimlemesinin altında ise, yazarın

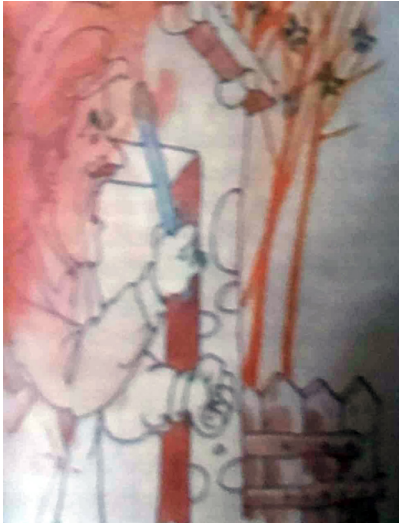
adı, onun altında Milli Eğitim Bakanlığının logosu yer alır. Ayrıca kitabın sol tarafına konulmuş olan siyah şerit, kitabın sırtını da çevreleyerek arka kapağa da taşırılmıştır.

Resim 2. Anneler ve Kuzular kitabı içinde yer alan "Dayım Kömür Göndermiş" başlıklı hikayenin resimlemesi

Kitapta yer alan hikâye çizimlerinin, çocuğa hiçbir şey veremeyeceğini söylemek yanlış olmayacaktır. Resimlemelerdeki figürlerin anatomik bozuklukları, konu ile uyumsuzluğu, figür hareketlerindeki başarısızlık konu ile resim arasında hiçbir sanatsal ve düşünsel bağın olmadığını açıkça ortaya koymaktadır. Çocuk kitaplarında çok önemli olan metin-resimleme ilişkisi burada çok önemsenmemiş gibi görünmektedir. Kitabın 15. sayfasında yer alan "Dayım Kömür Göndermiş" başlıklı hikâyenin resimlemesinde, bir otomobil ve onu silen bir adam göze çarpıyor (Resim 2). Otomobilin sağ tarafında ise bir kız çocuğu resmedilmiştir. Çocuk, fiziksel olarak oturması mümkün olmayan bir şekilde dizlerinin üzerinde çöküp oturtulmuştur. Figürdeki oran-orantıya dahi girmeden,

fiziksel olarak imkânsız bir şekilde kız çocuğu, otomobilin altında yatan kediye bakmaktadır. Aynı kitabın 65. sayfasında yer alan "Çocuk Bahçesindeki Bekçi" başlıklı hikâye gerek resimlemesi ile gerek hikâyenin kahramanı olan bekçinin karakteristik yaratılışı ile ve gerekse bekçinin çocuklara hitap şekli ile ilgi çekicidir (Resim 3). Bekçi, bir elinde

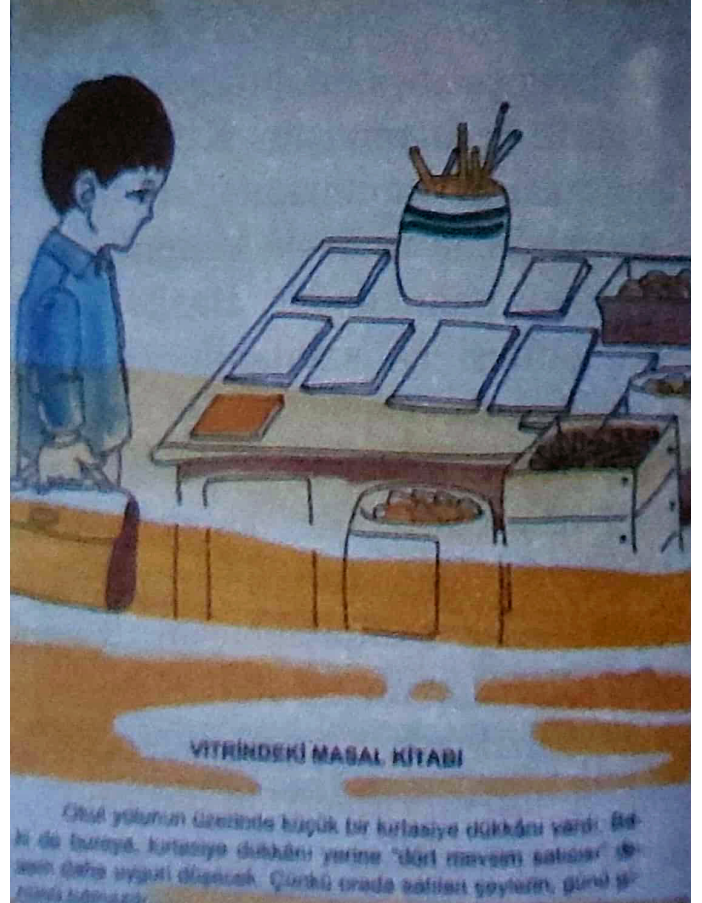
Resim 3. Anneler ve Kuzular kitabı içinde yer alan "Çocuk Bahçesindeki Bekçi" başlıklı hikayenin resimlemesi

sopa, diğer eli kavgaya hazır bir şekilde yumruk sıkılmış, çatık kaşlı, bağırarak bir şekilde ve sevimsiz resmedilmiştir. Hikâyede yer alan bekçinin hitap şekli de çocuklara uygun değildir. Bekçi, parkın duvarlarından atlayarak oyun alanına giren çocuklara:

-Kapıyı görmedin mi oğlum, ne diye duvardan atlıyorsun?

-Çimleri çiğneme koçum, kenardan yürü!

-Yavrum siz hiç mi mektep medrese görmediniz, salıncağa ayakkabı ile basılır mı, in oradan! Diye bağırarak hitap etmektedir. Sorudaki vurgu hatasını bir yana bıraksak bile, bekçide çocuk sevgisinin olmadığı gerçeğini saklamak mümkün olmayacaktır. Başka bir örnekle kitabın 118. sayfasında yer alan "Vitrindeki Masal Kitabı" başlıklı hikâyenin resimlemesinde, (Resim 4) önceden bahsedilen ve kitabın tamamında bulunan hataları fazlasıyla görmek mümkündür. Ancak bu resimde vitrin ve masal kitabını neden görülemediği bilinmemektedir. Kitapta yer alan resimlemelerde teknik hataların çok fazla olması ve metinle ilişkilendirilememesi üstünde durulması gereken önemli bir sorundur.

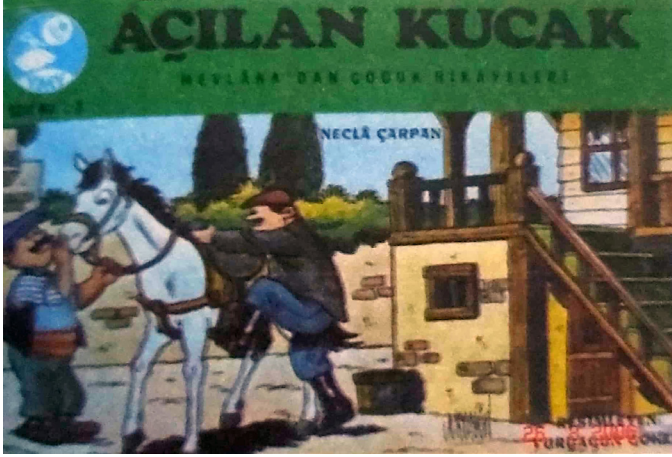

Resim 4. Anneler ve Kuzular kitabı içinde yer alan "Vitrindeki Masal Kitabı" başlıklı hikayenin resimlemesi

"Açılan Kucak" Eğitim Bakanlığı yayınlarından çıkan başka bir kitaptır. Kitabın ilk sayfasına konulan resim, ilköğretim 4. sınıf öğrencisi bir çocuğa aittir. Resmin

konusu 23 Nisan Ulusal Egemenlik ve Çocuk Bayramı. Kitabın ikinci sayfasında ise, Mevlana'nın büyük bir resmi, yeşil fon üzerinde, dikdörtgen alan içinde gösterilmiştir. Resimde ayrıca iki semazen, biri kız iki öğrenci, bir de neyzen resmedilmiştir. Resimle ilgili olarak, Mevlana'nın çocuklara verdiği önemi anlatan ve 10 punto ile yazılmış bir metin konulmuştur. Metindeki yazının rengi kırmızı olarak belirlenmiştir. Kırmızı ve küçük yazılar, okunabilirliğin azalması nedeni ile kitaba olan ilgiyi azaltabilir. Aynı zamanda kırmızı küçük yazıların gözü yorduğu, rahatsız ettiği ve seçiciliği azalttığı bilinmektedir. Diğer taraftan kitap metni, cümlelerin yerli yersiz bölünmesiyle, dokuz satırdan oluşturularak tasarım ilkelerinin dikkate alınmadığını göstermektedir.

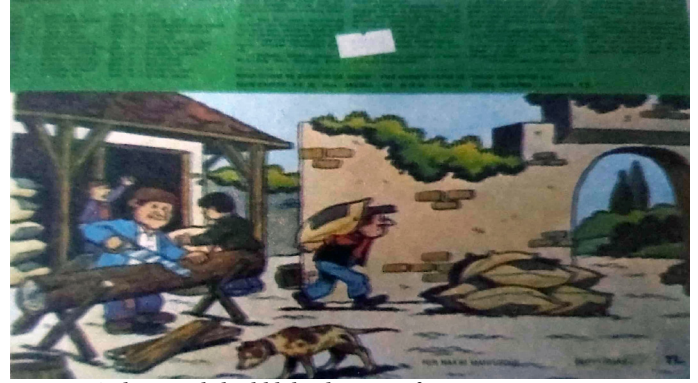
Kitap, halkı tarafından çok sevilen bir ağanın basından geçenleri anlatmaktadır. Babacan, yardım sever bir ağanın, pazar alışverişi ve sonrasında başına gelenler yalın bir şekilde anlatılmaktadır.

“Açılan Kuçak” başlıklı kitabın kapağı, sayfa içindeki resimlerden birinin aynen kullanılmasıyla oluşturulmuştur. Resmin üzerine çekilen yeşil kuşağın içine, kitabın adı büyük harflerle ve büyük puntolarla siyah renkte yazılmıştır. Hemen altına ise Mevlana'dan Çocuk Hikayeleri açıklaması, yine büyük harflerle, daha küçük puntolarla ve siyah renkte yazılmıştır. Kapağın baskı kalitesi oldukça düşük ve hatta renklerde kaymalar görülmektedir. Yeşil rengin hâkim olduğu kitap kapağı, ilgi çekici olmamakla birlikte, çocuklara hitap edebilecek düzeydedir (Resim 5). Ancak arka kapak için başarıdan söz etmek biraz daha zorlaşmaktadır.

Kitabın içsayfa resimlemeleri oldukça başarılı, çoğu yerde metinle bağlantılı ve karakterler sevimlidir. Resimlemede kullanılan her tür nesne, gerçeğiyle örtüşmekte, çocuğun tanıdığı, bildiği ve gördüğü nesnelere olmaktadır. Renkler son dere güzel olmakla birlikte, tonlamalar, perspektif, oran-orantı ve kompozisyon başarılı bir şekilde verilmiştir. Ancak sayfayı neredeyse ortasından ayıran yeşil kuşak hem resimlerin görünürlüğünü azaltmış hem

de sayfa tasarımının olumsuz etkilemiştir (Resim 6). Çükü göz takibi yapılamamakta, önce yeşil kuşak görülmekte, okuyucu resimlere dikkatini vermeye çalışsa bile, dikkat dağılmaktadır. Hikâyenin metninin, yeşil kuşak üzerine siyah renkte yazılmış olması hem okunurluğu azaltmış hem de resimlemeye gölge düşürmüştür. Bunun yanında kitapta kullanılan kâğıdın sarı, mat ve ince olması, ciltlemede dikiş yerine zimba telinin kullanılması çocukların göz ardı edildiğinin ifadesidir.

Resim 6. Açılan Kuçak başlıklı kitabın iç sayfa tasarımı.

“Kara Giysili Üç Mutsuz Adam”, ressam, müzisyen, şair ve çocuk kitabı yazarı üç sanatçının mutsuzluğunu anlatan bir hikâyedir. Doğanın hızla kirleniyor olması, onların ilham kaynağını kurutmuş ve mutsuzluğa itmiştir. Hikâye, çevre bilincini çocuklara aşılamak için yazılmış, ilgi uyandırıcı ve akıcıdır. Metnin resim yüzeyi ile birleştirilmiş olması olumlu, ancak her resmin yazılı alanla birlikte köşeleri yuvarlatılmış, siyah çerçeve içine alınmış olması da olumsuz bir etki bırakmaktadır.

Resim 7. “Kara Giysili Üç Mutsuz Adam” kitap kapağı ve iç sayfa tasarımı.

Kitabın kapağı gereğinden fazla süslenmiştir. Sarı zemin üzerine konulan yeşil burmalı sütunlarla oluşturulan dikdörtgen alanının içi açık mavi ile doldurulmuştur. Mavi alanın tam ortasında ise, hikâye kahramanlarının resmedildiği büyük bir daire bulunmaktadır. Karikatürize edilmiş çizimler, çocuk kitabı resimlemesi için uygun

görünmemektedir. Kitabın adının yazılmış olduğu yazı karakterlerinin seçimi ise, kapağın genel yapısına uygun değildir (Resim 7).

Karakterlerin gereğinden fazla abartılı, renklerin soluk ve uyumsuz olması kitabı olumsuzlaştırmaktadır. Kitabın karakterinin yaratılmasında yeterli düşünülmediği hemen görülebilmektedir. Figürlerde oran-orantı, perspektif ve hareketlilik eleştirilmeye değer niteliktedir. Üst üste resmedilmiş ve sanatçı ruhu taşıdığı belirtilen kahramanların, küçük bir öğrenciyi korkuturcasına azarlamaları, okuyucuda endişe yaratabilir. Metnin aralarına çizilen dairesel sarı lekeler, resmi parçalamış ve ilgiyi dağıtmıştır. Kitabın dokuzuncu sayfasında yer alan resimleme de ise çocuk seviyesinden bahsetmek mümkün değildir. Gökyüzü çok realist yapılmasına karşın,

ağaçlardaki aşırı serbestlik tezat oluşturmuştur. Ağaçların yapraksız olması, dere boyunca konulan küçük tepelerin nahoş renkleri ile metindeki bilgiler uyuşmamakta ve mevsim kargaşası yaratmaktadır. Ölü balıklar ve çevresindeki siyah tarama çizgiler, konuyu iyice dağıtmış ve anlaşılabilirliği azaltmıştır. Hatta çizgiler öylesine yoğunlaştırılmış ki balıkları seçmek, sadece turuncu renkleriyle mümkün olmaktadır (Resim 8).

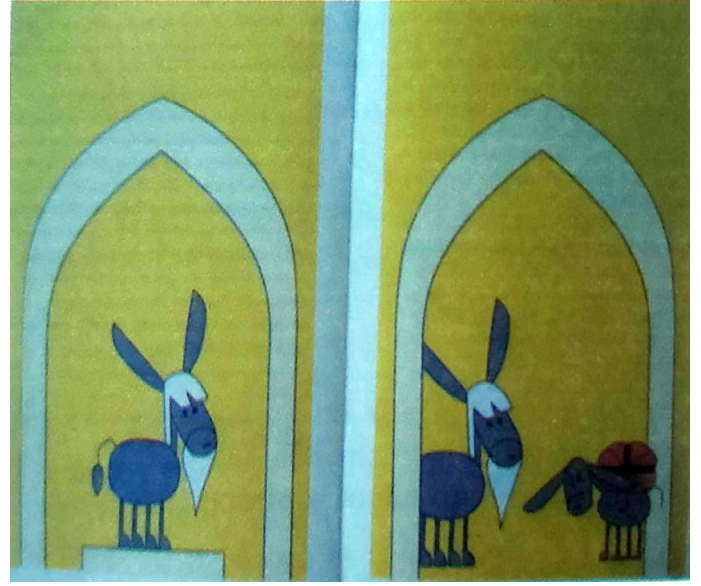

Resim 8. Kara Giysili Üç Mutsuz Adam kitabının bahklerle ilgili sayfa tasarımı

Kütahyalı Şeyhî'nin Harnâme adlı eseri, bir akademisyen tarafından günümüz Türkçesine çevrilmiş ve bakanlığın çocuk kitapları serisinden yayımlanmıştır. Harnâme, yük taşımaktan acınacak duruma gelmiş bir eşeğin, otlaklarda gördüğü bakımlı ve sağlıklı öküzlere imrenmesini ve başına gelen acı olayları anlatıyor. Hikâyenin önsözünde sadece çocukların değil, büyüklerin de bu hikâyeden ders çıkarması gerektiği vurgulanıyor.

“Zavallı Eşeğin Hikayesi” hem İngilizce hem de Türkçe yayınlanmış bir hikâyedir. Kitabın kapak tasarımının, çocuk kitabı normlarına uygun olmadığı söylenebilir. Kapak gerek renkleriyle, gerekse resimlemeleriyle çocukların ilgisini uyandıracak tarzda değildir. Ancak kapak baskı kalitesi iyidir. Kitabın iç sayfalarında birinci hamur kalıt kullanılmış, yazı karakteri seçimi de olumludur. Ancak hikâye, kitabın 19. sayfasına kadar başlatılmamış, bu sayfaya kadar, çocuğu ilgilendirmeyen önsöz, eserin yazarı olan Şeyhî ve eserin kendisi yani Harnâme hakkında uzun bilgiler verilmiştir.

“Zavallı Eşeğin hikâyesi” kitabının resimlemeleri gereğinden fazla deforme edilmiştir. Renklerde tonlama

Resim 9. “Zavallı Eşeğin Hikayesi” kitabının resimlemeleri.

yapılmamış, figürlerde hareket göz ardı edilmiştir. Figürlerin duruş şekilleri, yüz ifadeleri hiç değiştirilmeden diğer karelerde de kullanılarak hem monotonluğa hem de seviye düşüklüğüne neden olmuştur. İllüstrasyon yerine daha çok stilizasyon ön plana çıkartılarak çalışılmış olan resimlemelerde limon sarısı fon olarak kullanılmış ve hiçbir karede değiştirilmemiştir. Ayrıca tüm karelerde kubbe benzeri bir kapı çizilmiştir. Kubbe benzeri kapı resimlemesinin, çalışmaya ne kattığı belli değildir (Resim 9).

Resim 10. “Tilki ile Karga” kitabının resimlemeleri.

“Tilki ile Karga” ve “Tilki İle Keçi” aynı yazar tarafından yazılmış, aynı çizer tarafından resimlenmiş iki farklı kitaptır. Her iki kitabın kahramanı olan tilkinin başından geçen kısa maceralar anlatılıyor. Her iki kitabın içeriği de birbirine benziyor.

Kitapların kapak tasarımları da aynı tarzda yapılmıştır. Kapak, tamamen resim alanı olarak kullanılmış ve üst boşluğa kitabın adı büyük puntolarla yerleştirilmiştir. Resimlerde hareket neredeyse yok gibidir. Karakterler

gerçeğiyle neredeyse uyuşmayacak kadar acemice yapılmıştır. Her iki kitapta da sol sayfaya metin, sağ sayfaya resimler getirilmiştir. Resimleme tekniği ve boya seçimi daha çok taslak aşamasındaki çalışmaları andırmaktadır. Boyama için kuru boya kalemlerinin kullanılmış olması ise büyük talihsizlik gibidir. Kalem izleri ve mat görüntü, kitabın kalitesinde olumsuz rol oynamıştır. Oran-orantı, perspektif, kompozisyon ve resim kurulumu (construction) neredeyse yoktur. Çalışmalarda bir ön hazırlık ve kurulum (consructivisme) yapılmamış ve gerçekçiliğe hiç önem verilmemiştir. Hatta tilki olduğu söylenen karakterin, çoğu çizimlerde eşekle benzerlik göstermektedir (Resim 10).

Değerlendirme

Millî Eğitim Bakanlığı yayınlarından çıkan kitapların genel özelliğinin, çocuk kitapları normlarına uymadığını söylemek yanlış olmayacaktır. Bu kitaplar çocuklar için değil de sanki kitabın yazarları için yayımlanmış gibidir. Çocuğun anlayabileceği sade, anlaşılır ve düzgün cümleler yerine, devrik ve karmaşık cümleler hatta argo sözcükler kullanılmıştır. Kitabın metninde yanlış yazılmış sözcüklere de bolca rastlamak mümkündür. Bu, kitap denetiminin yeterince yapılmadığını veya görmezden gelinmiş olabileceğini göstermektedir. Ayrıca metinlerle resimlemeler arasında ilişkilendirme çoğu zaman mümkün olmamaktadır. Resimlemelerin sanat yönünün olmadığını rahatlıkla söyleyebiliriz. Hayal gücünden yoksun ve yaratıcılığın olmadığı tipler kitaplarda bir hayli fazladır.

Kitapların ciltleme sorunları da bulunmaktadır. Hemen hemen tüm kitaplarda zımbalama yöntemi kullanılmıştır. Fasikülün ortasından yapılması gereken işlemin, sayfalara taşırılması sayfaların kullanımını azaltmıştır. Aynı zamanda bu durum, sayfaların kolay yırtılmalarına sebep olabilir.

Kitaplar için seçilen kalgıt kalitesi, birkaçı dışında birinci hamur kalgıttır. Kapaklar ince kartondan yapılmıştır. Kitap boyutları A4 ve A5 olarak belirlenmiştir. Kitapların kapak tasarımlarının iyi olduğunu söyleyemeyiz. Zira kapak için ayrıca bir tasarım yapılmamış, sayfa içinde kullanılan resim karelerinden birinin aynen kullanılmasıyla oluşturulmuştur. Renk ve baskı kalitesi tartışmaya açıktır. Birçok kitapta baskı öncesi renk ayırımının yapılmadığını veya özensiz yapıldığını söylemek mümkündür. Başka bir deyişle renklendirme, vasata yakın olarak değerlendirilebilir. Ancak baskı kalitesi iyi sayılabilecek birkaç kitap da mevcuttur. Bakanlık yayınlarından çıkan çocuk kitaplarında resimleme yapanların hayal güçlerini kullanmadıkları gözlemlenebilir. Karakter yaratılışında fazla düşünülmeden, araştırma ve geliştirme çalışmaları yapılmadan örnekler ortaya konulmuştur. “Nasıl olsa çocuk işte” anlayışının hâkim olduğu söylenebilir. Hatta

bazı kitaplarda taslak aşamasında dahi olmayan, kuru kalemle renklendirilen çizimler kullanılmıştır. Çoğu zaman karakterlerin metinde bahsedilen canlıyla bir benzerliğinden bahsedilemez. Bu resimlemelerin, çocuğun ufkunu açması beklenirken, istenmeyen sonuçlara götürmesi kaçınılmazdır. Önemli bir ileti olarak da bu kitaplarla çocuğa neleri yapıp neleri yapmaması gerektiği öğretilmeye çalışılmaktadır. Oysa çocuklar kitaplar aracılığıyla, “Davranışlarının olası sonuçları üzerinde düşünce üretmeye özendirilmeli; davranış ve eylemlerinin başkaları üzerinde yaratacağı duygusal sonuçlar, çocukların duyarlılıkları işletilerek kendilerine buldurulmalıdır.” (Sever, 2003)

SONUÇ

Çocuklar için hazırlanmış sözlü ve yazılı kaynakların, sanatsal nitelikli ürünlere dayalı çalışmaları kapsamı gerekir. Sanat, çocukta piko-pedagojik ve sosyal bir yansıtma aracı olarak karsımıza çıkmalıdır. Bu nedenle çocuk için yapılan çalışmalar her ressamın veya her yazarın yapabileceği işler arasına girmemelidir. Çünkü her çocuk yaş, zekâ, kişilik ve yakın çevre özelliklerine göre farklılık göstermektedir. Çocukların hayal güçleri, yaratıcı ve eleştirel düşünme becerileri, iletişim kurma ve duygularını anlatabilme davranışları, çok iyi hazırlanmış kitaplarla şekillenebilir. Şu unutulmamalı: Çocuk kitabına verilen değer, çocuğa verilen değerdir” (Birinci, 1987).

Recep Nas, “Örnekleriyle Çocuk Edebiyatı” adlı kitabında, okumayı sevmeyen toplum olduğumuzdan ve az okuduğumuzdan bahsediyor. Bunun birçok nedeni olabileceğini ama en önemli nedeninin ise çocuklara doğru zamanda, doğru kitabı, doğru biçimde sunmamak olduğunu ileri sürüyor. Doğru kitap, anne ve babanın okuması ve iyi bir seçici olmasıyla bulunabilecektir. Ancak eğitimin öncülüğünü yapan bakanlığın, her zaman doğru kitabı sunması ve önermesi kaçınılmaz zorunluluktur. Eğer bir ülkede kitap okunmuyorsa, bunun nedenini, o ülkenin eğitim bakanlığında ve eğitim sistemimde aramak doğru olacaktır.

Türk Millî Eğitimi'nin genel amaçlarında çocuğa eğitim verilme amacı şöyle açıklanmaktadır: Beden, zihin, ahlak, ruh ve duygu bakımından dengeli ve sağlıklı şekilde gelişmiş bir kişiliğe ve karaktere, hür ve bilimsel düşünme gücüne, geniş bir dünya görüşüne sahip, insan haklarına saygılı, kişilik ve teşebbüse değer veren, topluma karşı sorumluluk duyan; yapıcı, yaratıcı ve verimli kişiler olarak yetiştirmektir. Başka bir deyişle Millî Eğitim, çok okuyan ve çok düşünen bireyler yetiştirmek istiyor. Bu da doğru zamanda doğru kitap vermek anlamına gelmektedir. Ne yazık ki bu doğru kitap, bakanlığın yayınları arasından çıkan çocuk kitapları değildir. Teşhisi doğru yapan, ne istediğini bildiğini ortaya koyan Millî Eğitimin kitapları, yanlış yazımlar, yanlış

çizimler ve kötü bir Türkçe ile çocuklara sunulmaktadır. Mark Twain, “Okumayan insanın, okuyamayan insandan hiçbir farkı yoktur” (Yıldız&Okur:2007) demiştir. Özellik de bir ulusun geleceği söz konusuysa.

KAYNAKÇA

Birinci, Niyazi (1987), Çocuk Edebiyatı ve Çocuk Yayıncılığı, Çocuk Edebiyatı Yıllığı, Gökyüzü Yayınları, İstanbul.

Güleç Çakmak, Havise-Hulusi Geçgel (2005), Çocuk Edebiyatı, Kök Yayıncılık, Ankara. Güleryüz, Hasan (2006), Yaratıcı Çocuk Edebiyat, 3. Baskı, Pagem A Yayıncılık, Ankara. M.E.B Resim İş Öğretmen Kılavuzu (1997), M.E.B. Yayınları, Ankara.

Nas, Recep (2004), Örneklerle Çocuk Edebiyatı, Ezgi Kitapevi, Bursa.

Nas, Recep (2006), Çocuk İnsandır, Ezgi Kitapevi, Bursa.

Neydim, Necdet (2004), Popüler Çocuk Kitapları Ve Medyasının Çocuk Kültürüne Etkilerine Sosyolojik

Gerçeklikler Açısından Bakış. Eğitim Dergisi, MEB Basım Evi, Yıl 5, Sayı 57, Ankara.

Pekmezci, Hasan (2005), Anaokullarımızda Duyarlık Eğitimi, Eğitim Dergisi, MEB Basım Evi, Yıl 6, sayı 62, Ankara.

Sever, Sedat (2003), Çocuk ve Edebiyat, Kök Yayıncılık, Ankara.

Sınar, Alev (1997), Hikâye ve Romanımızda Çocuk, Alfa Yayınları, İstanbul.

Sınar, Alev (2006), Kurşunkalem, Gazi İlköğretim Okulu Kültür ve Sanat Dergisi, Yıl 1, sayı 1, Bursa.

Wills, Pauline (?), Yansı Bilim ve Renk Terapisi Çalışma Kitabı, Çev.Kerem Keskiner, Alkım Yayınevi, İstanbul.

Yavuzer, Haluk (1992), Resimleriyle Çocuk, Remzi Kitapevi, İstanbul.

Yıldız, Cemal., Okur, Alparslan (2007). İlköğretim Okullarındaki Okuma Etkinliklerinde Göz Ardı Edilen Bir Konu: Sözcük Üretimi. I. Uluslararası Türkçe Eğitimi ve Öğretimi Sempozyumu. Gazima Tusa, KKTC.